

نقش قضای بر کاهش یا افزایش پرونده قضای کیفری

مؤلف: سمیرا حاجتی

چاپ اول - بهار ۱۳۹۵

سرشناسه	: حاجتی، سمیرا، ۱۳۶۷
عنوان و نام پدیدآور	: نقش قضات در کاهش یا افزایش پرونده‌های کیفری/ مولف سمیرا حاجتی.
مشخصات نشر	: تهران : فرا آموزش، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۵ ص: جدول (بخشی رنگی)، نمودار (بخشی رنگی).
شابک	: ۱۰۰۰۰۰ ریال 2-41-9988-964-978 :
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: قاضیان -- ایران -- نمونه پژوهی
موضوع	: Judges -- Iran -- Case studies
موضوع	: قاضیان (فقه)
موضوع	: Judges (Islamic law)
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۵ ۷ ن ۲ ح / ۱۶۱۰ KMH
رده بندی دیویی	: ۳۴۷/۵۵۰۱۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۲۸۵۴۶

نام کتاب : نقش قضات در کاهش یا افزایش پرونده‌های کیفری

پدیدآور: سمیرا حاجتی
 ناشر: انتشارات فراآموزش
 طراح جلد: آرتمیس خسروی پور
 حروفچینی و صفحه آرایی: هستی حیدری
 لیتوگرافی: دانشگاه خوارزمی
 چاپ و صحافی عزیزی
 تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
 نوبت چاپ: اول-بهار ۱۳۹۵
 قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان
 شابک: 978-964-9988-41-2

تمام حقوق محفوظ و مخصوص انتشارات فراآموزش می‌باشد.

هر گونه کپی، چاپ و نسخه‌برداری از مطالب این کتاب پیگرد قانونی دارد.

فهرست مطالب

عنوان

۱..... پیشگفتار

فصل اول

۴..... کلیات
۵..... اهمیت و ضرورت کارشناس کتاب
۶..... تعریف واژه‌ها و اصطلاحات فنی و تخصصی:

فصل دوم

۷..... مفاهیم
۷..... تعریف قضا، قضاوت و قاضی
۱۶..... شرایط، لوازم و صفات قاضی در نظر اسلام
۲۵..... پرونده
۲۵..... قانون
۲۷..... عدالت
۳۲..... تعریف مفاهیم جرم
۳۸..... شرایط گزینش قضات
۴۵..... مبنای مسئولیت مد نظر در سیستم‌های حقوقی بیگانه

فصل سوم

۵۵..... شرایط تحقق مسئولیت مدنی
۵۹..... علم قاضی در حقوق جزای ایران
۶۱..... حجیت علم قاضی از منظر فقه اسلام
۶۲..... حجیت علم قاضی در حقوق جزای ایران
۶۶..... تعریف علم قاضی
۶۹..... نظام دادرسی
۷۷..... نظارت بر حسن اجرای قوانین

قوانین و مقررات.....	۷۷
احیای حقوق عامه.....	۷۸

فصل چهارم

روش شناسی و تبیین علل.....	۷۹
بحث اول : روش پژوهش.....	۷۹
گفتار اول : اجرا.....	۷۹
گفتار روش : روش اجرا.....	۷۹
گفتار چهارم : محدودیت ها.....	۸۳
گفتار پنجم : جامع پژوهشی.....	۸۵
گفتار ششم : گردآوری داده ها نمونه گیری.....	۸۶
گفتار هفتم : روش گردآوری داده ها.....	۸۶
گفتار هشتم : ابزار گردآوری داده ها.....	۸۹
گفتار نهم : اعتبار (پایایی) و روایی پرسشنامه.....	۹۳
گفتار دهم : تجزیه و تحلیل.....	۹۵

فصل پنجم

تجزیه و تحلیل داده ها.....	۹۷
نتایج توصیفی پژوهش (توصیف داده ها).....	۹۷
بررسی فرضیات.....	۱۰۵
نتیجه گیری.....	۱۱۰

فصل ششم

شرح و تفسیر نتایج.....	۱۱۳
دادسراخت مقدم رسیدگی به جرایم.....	۱۱۳
پیشنهادهای کاربردی.....	۱۱۵
توجه به کیفیت آرای قضایی.....	۱۱۶
تشویق صدور آرای قضایی با کیفیت.....	۱۱۷
تاکید بر نامه پنجم توسعه بر انتشار آرای قضایی.....	۱۱۷

-
- ۱۱۸..... رسی آرای صادرشده
- ۱۱۹..... استفاده از رسانه‌ها برای انتشار آرای قضایی
- ۱۲۰..... استفاده از تجربه‌های موفق دیگر کشورها
- ۱۲۲..... منابع و مأخذ

www.ketab.ir

پیشگفتار

در زندگی اجتماعی، اختلاف، درگیری، تعدی به حقوق دیگران، ارتکاب جرم و قانون شکنی از سوی برخی اشخاص بروز می‌کند و باید جامعه نسبت به این امور واکنش مناسب از خود نشان دهد؛ یعنی با تعقیب و پی‌گیری و اقدامات تأمینی و تربیتی و تعیین مجازات از تجاوز به نظم و امنیت اجتماعی و اخلاق حسنه جلوگیری شود و مجرمین بدون کیفر باقی نمانند و در سایر اختلافات از طریق رسیدگی قضایی به دعاوی را حل و فصل کند. در این مهم تنها از طریق یک سیستم قضایی منسجم، با قضاتی آگاه و صالح امکان پذیر است. در جوامع دوی حل اختلافات و اجرای عدالت جنبه شخصی داشت اما با وسعت حجم انتقام جویی‌ها و درگیری‌های قبیله‌ای که منجر به هرج و مرج و از بین رفتن انسجام می‌شد، کارساز نبود. سرانجام جوامع مختلف به این نتیجه رسیدند که برای عدالت و حل و فصل دعاوی و مجازات مجرمین تنها در سایه تشکیل حکومت و با استفاده از قدرت و امکانات حاکمیت امکان پذیر است که مکتب اسلام آنرا مورد توجه و تأکید قرار داده است و درذیل به فرازهایی از آیات و گفتارهای قرآن کریم، معصومین علیهم‌السلام در خصوص ضرورت اعمال حاکمیت و تشکیل سیستم قضایی، اهمیت و جایگاه آن و شرایط قضات اشاره می‌کنیم:

۱- یا داود انا جعلناک خلیفه فی الارض فاحکم بین الناس بالحق و لا تتبع الهوی (ص/ ۲۵) «ای داود ما تو را خلیفه و جانشین خود در زمین قرار داریم پس بر اساس این موقعیتی که به تو داده شده است در میان مردم براساس حق قضاوت کن و در این قضاوت پیروی از تمایلات و هواهای نفسانی نکن».

طبق این آیه قضاوت از منصب‌های حکومتی و از ارکان اعمال حاکمیت محسوب می‌شود.

۲- ان الله يأمرکم أن تؤدّوا الامانات الی اهلها و اذا حکمتم بین الناس ان تحکموا بالعدل...» (سوره نساء/

(۵۸)

۳- انا انزلنا الیک الکتاب بالحقّ لتحکم بین الناس بما اراک الله...» (سوره نساء/ ۱۰۵).

۴- انما المؤمنون اخوة فاصلحوا بین اخویکم» (حجرات/ ۱۰).

۵- اتقوا الله و اصلحوا ذات بینکم...» (سوره انفال/ ۱).

۶- حضرت علی علیه السلام راجع به «بلاغه از قول پیامبر اسلام صلی الله علیه وآله وسلم نقل می‌کند «اصلاح ذات البین افضل من عامه الصلاة الصام»، اصلاح بین مردم و حل اختلافات اجتماعی از عبادتهای یکساله روزه و نماز فضیلت بیشتری دارد.

آنچه از مجموع آیات و روایات استفاده می‌شود آن است که رجوع به یک دستگاه قضایی منسجم با قضاتی آگاه و صالح امری ضروری است و اشخاصی که از حیث علمی و خصوصیات اخلاقی صلاحیت این امر مهم را دارا هستند باید به قبول این منصب و انجام این مهم همت نمایند.

از آنجا که طبیعت قضاوت با مشکلاتی همچون احتمال خطا و اشتباه همراه است باید قضات از مصونیت بالائی برخوردار باشند به گونه‌ای که در پی احکامی که در مقام حل و فصل دسوی یا تعقیب و مجازات مجرمان صادر می‌کنند مسؤولیت مدنی نداشته باشند. این همان اصلی است که در تمام سیستم‌های حقوقی با شدت و ضعف پذیرفته شده است.

لیکن اعطای چنین مصونیتی نباید منجر به تقصیر، کوتاهی یا بی‌مبالائی قضات و تضییع حقوق آحاد جامعه شود. زیرا چه بسا که شخص مظنون به ارتکاب جرم به دستور مقام قضایی تعقیب، توقیف و مجازات می‌شود یا خوانده دعوا بر اساس ادله موجود محکوم بر پرداخت مالی یا توقیف اموال و یا ممنوعیت از

معامله و مانند آن می‌شود و اما پس از مدتی ثابت می‌شود که آن حکم یا قرار بر مبنای برداشت اشتباهی قاضی یا تدلیس و نیرنگ در اقامه دعوا یا شهادت کذب و یا جعل اسناد و مانند آن صادر شده است.

در حقوق اسلام به احتمال اشتباه و خطای قاضی از همان ابتدا توجه شده و بر مبنای برخی روایات که مورد استناد حقوقدانان اسلامی واقع شده است شخص قاضی در این قبیل موارد مسؤول جبران خسارات وارده بر اشخاص نیست بلکه دولت اسلامی بعنوان مدیر جامعه مسؤول پرداخت خسارات این اشخاص می‌باشد. ولیکن در خصوص تقصیر قاضی کمتر به صراحت سخنی به میان آمده است زیرا که بر مبنای معیارهای اسلامی اصول قضات باید علاوه بر سطح علمی بالا، دارای ملکه تقوا و عدالت باشند که خود بخود از سوء نیت و تقصیر در وارد ساختن ضرر به دیگران مبرا خواهند شد.

با این وجود می‌توان گفت:

اولاً - ادله عدم مسؤولیت مدنی قاضی منصرف از موارد تقصیر و سوء نیت است. پس قاضی در موارد خطا و برخورداری از حسن نیت مسؤولیت مدنی ندارد.

ثانیا - از اصول کلی در زمینه مسؤولیت مدنی و شرایطی که برای تحقق آن و آداب قضاوت در اسلام پیش‌بینی شده است بخوبی استنباط می‌شود که در موارد تقصیر شخص قاضی مسؤول خسارتهای وارده به اشخاص است.